

Etuuspalvelut
Lakiyksikkö / Lakimies Arja Pajjo

15.6.2020

Kela 68/010/2020

Eduskunta
Hallintovaliokunta
haV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto hallintovaliokuntaan 16.6.2020

HE 96/2020 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta

Kela on lausunut 4.5.2020 Sisäministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta.

Kela kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että oikeus asumisperusteisiin sosiaaliturvaetuuksiin edellyttää muiden laissa säädettyjen edellytysten täyttymisen ohella laillista maassa oleskelua, mistä on säädetty asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain (AspSotuL) 4 §:ssä. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että nyt käsittelyssä olevasta laista ja sen perusteluista selkeästi ilmenee, millä edellytyksin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen Suomessa oleskelu erosopimuksen siirtymäajan päätyttyä on laillista. Sosiaaliturvan sujuvan toimeenpanon kannalta on lisäksi tärkeää, että Kela saa sähköisesti tiedon esitetyn lain mukaan myönnettyistä oleskeluoikeuksista suoraan Migrin rekistereistä, kuten Kela nykykäytännönkin mukaan saa Migrin myöntämistä oleskeluluvista ja EU-kansalaisen oleskeluoikeuksien rekisteröinnistä sekä EU-kansalaisten 3. valtion kansalaisuuden omaavien perheenjäsenten oleskelulupakorteista.

Kela nosti lausunnossaan esiin kolme kohtaa, johon se kaipasi lakiesityksessä tarkennusta. Ensinnäkin Kela pyysi tarkentamaan, tulisiko 1.10.2020 jälkeen Suomeen saapuneen Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen jättää hakemus erosopimuksen mukaisesta oleskeluoikeudesta siirtymäajan loppuun mennessä vai jatkuisiko tällaisen henkilön maassa oleskelu laillisenä ja tätä kautta mahdollisesti myös oikeus asumisperusteisiin sosiaaliturvaetuuksiin yhdeksän kuukautta siirtymäkauden päättymisestä ilman minkäänlaista vahvistusta oleskeluoikeudesta.

Tämän osalta on lakiesitystä tarkennettu ja lain 9 §:ssä todetaan, että erosopimuksen mukaista oleskeluoikeutta on haettava ennen siirtymäkauden päättymistä. Lain voimaantulon ja siirtymäajan päättymisen välisenä aikana Suomeen saapuvaan hakijaan ei myöskään enää sovellettava ulkomaalaislain oleskeluoikeuden rekisteröintiä ja oleskelukortin hakemista koskevia säännöksiä. Tämä tarkennus on hyvä ja Kelan kannalta tärkeä.

Toiseksi Kela pyysi tarkentamaan, mikä on tilanne niiden Suomessa oleskelevien Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten osalta, jotka ovat tulleet Suomeen ennen 30.4.2007 eli ennen direktiivin 2004/38/EY voimaan tuloa. Heiltä ei lakiesityksen mukaan KHO 2011:64 päätöksen nojalla ole siirtymäsäännöksen puuttuessa vaadittu ulkomaalaislain mukaista EU-kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröintiä. Lakiesityksestä on ymmärrettävissä, että ennen direktiivin voimaantuloa maahan tulleiden Yhdistyneiden kuningaskunnan kansalaisten, jotka eivät ole rekisteröineet oleskeluoikeuttaan direktiivin mukaisesti, erosopimuksen mukaisen oleskeluoikeuden hakemismenettely menisi lain 2 §:n mukaisesti. Näin ollen heidän oikeutensa asumisperusteisiin sosiaaliturvaetuksiin jatkuisi esitetyssä laissa säädettyihin edellytyksiin kuten oleskeluoikeutensa direktiivin 2004/38/EY mukaisesti rekisteröineiden.

Kolmanneksi Kela pyysi tarkentamaan, mikä merkitys erosopimuksen 39 artiklan elinikäinen oikeus huomioiden on sillä, että oleskelulupakortti olisi lain 4 §:n mukaisesti voimassa viisi vuotta eli jatkuuko oleskelun laillisuus erosopimuksen nojalla, vaikka oleskelulupakortin haltija ei sen voimassaolon umpeutuessa hakisi uutta korttia vai muuttuuko Suomessa oleskelu laittomaksi.

Sisäministeriöstä saadun tiedon mukaan erosopimuksen mukaiset oikeudet eivät katoa, vaikka uutta korttia ei kortin viiden vuoden voimassaoloajan umpeuduttua uusittaisi. Selvyyden vuoksi tämä olisi kuitenkin hyvä avata lakiesitykseen.